

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Sprawa węglowa

Liczba stron oryginału

2

Liczba plików skanów

3

Liczba plików publikacji

3

Sygnatura/numer zespołu

TR 018.038

Data wydania oryginału

Ok. 1919

Projekt/Sponsor digitalizacji

Dofinansowano ze środków WPR Kultura+

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY

KULTURA+

Chcąc wyjaśnić obecny stan sprawy węglowej na Śląsku, należy rzucić okiem na wypadki, które zaszły przed rokiem.

Po rozpadnięciu się Austrii, Zagłębie węglowe Ostrawsko Karwińskie podzielono na część polską i czeską, stosownie do układu zawartego 5-go listopada 1918 pomiędzy Czechami i Polakami. Postanowiono wówczas, że szyby leżące na obszarze gmin, które oświadczyły się za Polską będą podlegały polskiej władzy i mają dostarczać węgla dla Polski. Chodziło o następujące szyby: "Gabryela", "Hohenegger", "Barbara", "Jan", "Głębokki", "Franciszka" i "Henryk" w Karwinie; dalej o szyb "Eleonora" i "Bettina" w Dąbrowej, o szyb "Zofja" i "Alpina" w Porębie; o szyb "Franciszek" w Suchej, wreszcie o koksownie szybów "Jan" i "Hohenegger" w Karwinie i "Alpina" w Porębie. Szyby te i koksownie wysyłały około 650 wagonów węgla i 85 wagonów koksu dziennie. Inspektorat węglowy polski w Ostrawie, rozdzielał ten węgiel na Śląsku aż do linii granicznej, ustanowionej przez układ 5 listopada 1918 i dostarczał węgla wszystkim gazowniom w Polsce, które, ze względu na brak węgla gazowego w innych polskich kopalniach mogły jedynie liczyć na wysyłki pochodzące z Karwińskiego Zagłębia węglowego.

Od chwili zatargu polsko-czeskiego, administracja polska miała się rozciągać stosownie do umowy z 3 lutego 1919 zawartej w Paryżu, na całe terytorjum Śląskie, aż do granicy oznaczonej umową z 5 listopada 1918 r. Wobec tego, produkcja węglowa wymienionych szybów winna była przypaść Polsce. Jednakże w praktyce Czesi nie uznawali polskiej administracji w obszarze zajętych przez ich wojska, a Rząd polski musiał podpisać umowę węglową z 15 marca 1919, ponieważ był do tego zniechęcony wskutek zupełnego braku węgla, który to brak przybierał rozmiar katastrofy. Powyższa umowa zapewniała Polsce i Śląskowi Cieszyńskiemu 368 wagonów węgla i 80 wagonów koksu dziennie. Inspektorat węglowy w Cieszynie rozporządzał tym węglem, podczas gdy Inspektorat w Morawskiej Ostrawie zajmował się jego wysyłką, posługując się w tym celu organami kontrolnymi na szybach. Powyższa umowa nie została jednak przez Czechów uznana, tak że do końca października 1919, zaległości węglowe należące się Polsce wynosiły: 17,802 wagonów węgla oraz 3,762 wagonów koksu, wskutek czego brak węgla przybrał na Śląsku olbrzymie rozmiary, w Polsce zaś musiano przystąpić do zamknięcia całego szeregu ~~koksowni~~ gazowni. Rząd polski musi jednakże zająć się dostarczeniem węgla dla Śląska i nie może nie obchodzić go węgla nie zbędny gazowniom, które pozbawione węgla nie mogłyby funkcjonować, co oczywiście musiałoby pociągnąć najzgubniejsze konsekwencje ~~dotk~~ dla aprowizacji miast zmuszonych dla braku węgla używać gazu do przygotowania potraw. ten brak gazu musiałby również pociągnąć za sobą fatalne skutki dla bezpieczeństwa publicznego w miastach pozbawionych światła, a propaganda bolszewicka mogłaby tylko skorzystać z tego stanu rzeczy. W takich okolicznościach tylko projekt ~~dotk~~ poniżej podany może uregulować rozdział węgla pochodzącego z Zagłębia Ostrawsko-Karwińskiego położonego na terytorjum plebiscytowym.

I. Inspektorat węglowy w Cieszynie będzie rozdzielał węgiel i koks w obszarze Śląska Cieszyńskiego, leżącym między rzeką Białką, a linią oznaczoną przez ugodę z 5 listopada 1918. Inspektorat węglowy w Morawskiej Ostrawie będzie miał za zadanie dostarczenie węgla i koksu w tamtej części Śląska. Wymienione inspektoraty, działające od roku znają swoich klientów w odnośnych obszarach, więc gdyby chciano tworzyć nowe władze rozdzielające węgiel na Śląsku, mogłyby stąd tylko wynikać liczne nieporządki, któreby pozwoliły ludziom bez skrępowania oddawać się spekulacjom tym tak cennym dzisiejszym produktem, jakim jest dzisiaj węgiel, co oczywiście spowodowałoby zastój przemysłu na Śląsku i utrudniłoby aprowizację tego kraju.

W tym celu inspektorat węglowy w Cieszynie będzie musiał rozporządzać produkcją węglową szybów wymienionych w ustępie 2, a mianowicie szybów: "Gabryela", "Barbara", "Hohenegger", "Jan", "Głębokki", "Franciszka" w Karwinie; szybów "Eleonora" i "Bettina" w Dąbrowie, szybów "Zofja" i "Alpina" w Porębie oraz szybów "Franciszek" w Suchej, jakoteż z produkcji koksowni szybów "Jan", "Hohenegger" i "Alpina". Ogół tej produkcji wynosi 650 wagonów węgla i 85 wagonów koksu dziennie, które to ilości przedstawiają konieczne minimum ażeby wystarczyć na potrzeby Śląska Cieszyńskiego oraz gazowni w Polsce. Inspektorat węglowy w Morawskiej Ostrawie będzie rozporządzał produkcją węgla po-

chodzącego z innych szybów położonych na obszarze Śląska Cieszyńskiego.

3. Ta produkcja węgla będzie rozdzieloną przez wymienione inspektory, które w tym celu będą się posługiwały organami kontrolnymi znajdującymi się ~~we~~ w poszczególnych szybach. Organy kontrolne, podlegające inspektoratowi węglowemu w Morawskiej Ostrawie, dotychczas ~~xx~~ czynne w szybach wymienionych w artykule 2, musiałyby być oczywiście odwołane, kontrola zaś wysyłek węgla z tych szybów powinna być zależna od organów kontrolnych inspektoratu Cieszyńskiego, które zostały częściowo na tych szybach ustanowione.

4. Działalność obu wymienionych inspektoratów, o ile będzie chodziło o dostarczanie węgla dla Śląska Cieszyńskiego podlega kontroli Międzynarodowej Komisji Plebiscytowej.
